

การใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง
เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย

Utilization of CreativeDrama Activities Through Story Telling Incompleted
to Develop Initiative and Elaboration Young Children

จันทิมา นิสภา* และชลาธิป สมานิติโต**

Juntima Nisapa* and Chalutip Samahito**

*นิสิตสาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กชาย - เด็กหญิง ที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง และแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง มีคะแนนความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

คำสำคัญ: ละครสร้างสรรค์, ความคิดริเริ่ม, ความคิดละเอียดลออ, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effect of creative drama activities through incomplete story telling on originality and elaboration of young children. The samples were 23 male and female second year preschoolers aged 4-5 years from the population of The Demonstration School of Ramkhamhaeng University (Elementary Level) in second semester, academic year 2017. The instruments included lesson plans of dramatic activities through incomplete story telling and originality and elaboration evaluation forms constructed by the researcher. The statistics used to analyze data were mean and standard deviation. Content analysis was also used as a qualitative data analysis. The findings reveal that the originality and elaboration scores of the participants are higher than before the experiment.

Keyword : CreativeDrama, Initiative, Elaboration, Young Children

บทนำ

ยุคที่ไร้พรมแดนมีความรู้ที่ไม่หยุดนิ่งและเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น มนุษย์ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต หัวใจสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกที่ดีต่อบ้านเมือง รู้จักคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองข้อมูล รู้จักช่วยเหลือตัวเองโดยไม่รอความช่วยเหลือจากผู้อื่น มีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย ยึดหลักความพอเพียง นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ตลอดจนรู้จักแบ่งปันแก่ผู้อื่น ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวช่วยในการหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้และการให้ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เอื้อต่อความเจริญงอกงามทางจิตใจและสติปัญญาของเด็กตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออเป็นส่วนหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของคนที่มีความสามารถสูงในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ ความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสติปัญญาของเด็ก เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับทักษะการคิด และการสื่อสารความรู้สึกของตนเองกับผู้อื่น ซึ่งความคิดสร้างสรรค์แสดงให้เห็นถึงมุมมองและความเข้าใจของเด็กที่มีต่อโลกรอบตัว ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือ ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ความคิดจินตนาการได้อย่างกว้างไกล คิดได้หลายแง่มุม หลายทิศทาง มีปริมาณที่มากและสามารถเชื่อมโยงนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่ ยืดหยุ่น มีจินตนาการและไม่ลอกเลียนแบบงานของใคร (อรจิรา จะแบริรัมย์, 2545; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555) ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญอย่างยิ่งที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน หากผู้เรียนถูกกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง และนำไปประยุกต์ให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ (อารี พันธุ์มณี, 2544) ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงไม่ได้เน้นที่คุณภาพหรือผลผลิต แต่เป็นการทำกิจกรรมที่สนุกสนานและส่งเสริมจินตนาการ

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ซึ่งเป็นการจัดทำละครที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กทุกคนในกลุ่มให้มีความสามารถทางการคิดได้ใช้จินตนาการ หรือการคิดแก้ปัญหาตลอดจนการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน การแสดงละครเป็นกิจกรรม ที่ทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก ทางภาษาและท่าทางของตัวละคร การใช้ภาษาการแสดงออกทางความคิดเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้รู้จักคิด ได้ลงมือปฏิบัติ และมีโอกาสได้แสดงออก เรียนรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น และรับรู้ประสบการณ์ในแง่ต่าง ๆ ของชีวิตมากขึ้น (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ, 2547) นอกจากนี้การแสดงละคร ยังเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ ทั้งการเคลื่อนไหว คนเดียวและเป็นกลุ่มที่เน้น การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ การจัดประสบการณ์ทางตรงให้กับเด็กโดยใช้ละครสร้างสรรค์ทำให้เด็กได้มีโอกาสในการเตรียมความพร้อมและเผชิญหน้ากับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (วราภรณ์ วัจนะพันธ์, 2542)

การเล่านิทานไม่จบเรื่องเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กอนุบาลเกิดการเรียนรู้และจดจำเนื้อเรื่องของนิทานได้ดีและยาวนานมากขึ้น ซึ่งทำให้เด็กต้องใช้ความคิดในการคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป โดยเฉพาะขั้นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการเล่านิทาน อาทิ การแสดงบทบาทสมมติจากในเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งหรือสรรค์สร้างเรื่องราวต่อจากนิทานเรื่องเดิมให้เป็นเรื่องราวใหม่ (สัมพันธ์ อรุณธารี, 2543) การเล่นบทบาทสมมติดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการทางความคิดและอารมณ์ของเด็ก ประกอบด้วยไปด้วย ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์กับผู้อื่นได้อย่างเต็มที่โดยใช้การเล่านิทานไม่จบเรื่องเข้ามาเป็นตัวช่วยให้เด็กได้ใช้ความสามารถทางสติปัญญาในการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้น คิดตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และยังทำให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ กล้าแสดงออกและสามารถจดจำเรื่องราวได้ดี ดังนั้นกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ใช้การเล่านิทานไม่จบเรื่องเข้ามาช่วยพัฒนาทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องมาเป็นตัวช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยโดยมุ่งหวังว่ากิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษามีวิธีการดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นเด็กชาย – เด็กหญิง ที่มีอายุระหว่าง 4 – 5 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) จำนวน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องตามเนื้อเรื่องนิทานที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 8 เรื่อง /16 แผน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทดลองคั้งนี้
2. แบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ใช้ประเมินเด็กเป็นรายบุคคล จำนวน 3 ชุด ชุดละ 1 ข้อ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลชุดที่ 1 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง หน้ากากแสนซน
ชุดที่ 2 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง ฉากละครซ่อนรัก
ชุดที่ 3 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง เครื่องดนตรีทรรษา

การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

1. แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง เป็นแผนที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนการสร้างคั้งนี้

1.1 ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออสำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยรวมถึงเทคนิคและขั้นตอนการแสดงละครสร้างสรรค์

1.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยและสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ รวมถึงรูปแบบวิธีการเล่านิทานและเทคนิควิธีการเล่านิทาน

1.4 ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย จำนวน 16 แผน ใช้เวลาทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน มีแผนการจัดกิจกรรมดังนี้

- สัปดาห์ที่ 1 หน่วยเรื่องบ้านแสนสุข
- สัปดาห์ที่ 2 หน่วยเรื่องอาชีพที่ฉันรัก
- สัปดาห์ที่ 3 หน่วยเรื่องดอกไม้แสนสวย
- สัปดาห์ที่ 4 หน่วยเรื่องโลกของแมลง
- สัปดาห์ที่ 5 หน่วยเรื่องสัตว์เลื้อยน่ารัก
- สัปดาห์ที่ 6 หน่วยเรื่องชีวิตสัตว์ป่า
- สัปดาห์ที่ 7 หน่วยเรื่องโลกใต้ท้องทะเล
- สัปดาห์ที่ 8 หน่วยเรื่องฤดูกาลที่ฉันรัก

โดยกำหนดจุดประสงค์ การดำเนินกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1.4.1 จุดประสงค์ ที่แสดงถึงความสามารถของเด็กในการทำกิจกรรมจะบรรลุเป้าหมาย

1.4.2 การดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุถึงขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็น 2 วัน /3 ขั้นตอน ดังนี้

วันที่ 1 ขึ้นวางแผน (ประกอบกิจกรรมแรงจูงใจและฝึกความพร้อมก่อนแสดงละคร)

ขั้นที่ 1 ขึ้นวางแผน ประกอบกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมแรงจูงใจ : ครูเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป โดยให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูกำหนดขึ้นในแต่ละครั้ง เช่น กิจกรรมดนตรีเคลื่อนไหวและจังหวะ ปริศนาคำทาย และเกมต่าง ๆ

ฝึกความพร้อมก่อนแสดงละคร : ครูเล่านิทานที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ให้เด็ก ๆ ฟังโดยเล่าไม่จบเรื่อง แล้วตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด สังเกตลักษณะนิสัย คำพูดของตัวละคร เรื่องราว การแสดงท่าทาง และลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง ต่อมาครูให้เด็กที่ได้แบ่งกลุ่มตามนิทานช่วยกันคิดเหตุการณ์ต่อไปจากนิทานที่ครูเล่าไม่จบเรื่อง และจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ โดยให้เด็กช่วยกันเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ จัดลำดับเหตุการณ์ความสำคัญก่อนหลังของนิทานที่จะแสดง และซักซ้อมการแสดงละครสร้างสรรค์ 1 ครั้ง เพื่อให้เด็กได้เห็นแนวทางในการทำกิจกรรมร่วมกันและเป็นแนวทางในการจัดเตรียมละครให้กับกลุ่มนิทานเรื่องต่อไป

วันที่ 2 ขึ้นแสดงละครสร้างสรรค์และขึ้นประเมินผล

ขั้นที่ 2 ขึ้นแสดงละครสร้างสรรค์ :ครูให้เด็กร่วมกันแสดงละครสร้างสรรค์ตามแบบที่เด็กได้จัดเตรียมไว้ โดยครูคอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ชี้แนะแนวทางเมื่อเด็ก ๆ พบปัญหาในระหว่างทำกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล : เด็ก ๆ ร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการละครสร้างสรรค์ที่เป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นมาเอง ว่าพบปัญหาและอุปสรรคในการแสดงหรือไม่ มีขั้นตอนและการวางแผนภายในกลุ่มอย่างไร และประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงละครสร้างสรรค์

1.4.3 วัสดุอุปกรณ์ เป็นส่วนที่ระบุถึงสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

1.4.4 การประเมินผล เป็นผลสัมฤทธิ์ที่แสดงออกผ่านคำพูด พฤติกรรม การมีส่วนร่วม หลังจากทำกิจกรรมร่วมกัน

1.5 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับจุดประสงค์ (IOC) จำนวน 3 ชุดจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (จากรายนามผู้เชี่ยวชาญใน ภาคผนวก ก)

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไขปรับปรุง โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คะแนน IOC อยู่ที่ 0.67 – 1.00 ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำว่า ควรปรับเนื้อหาของนิทานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในเรื่องตามแผนแต่ละหน่วยในมากที่สุดเพื่อให้เด็กสามารถมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวเนื้อหาสาระเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการมีส่วนช่วยในการเกริ่นนำของเนื้อหาสาระในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

2. ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย แนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่างๆจากเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน และวิธีการประเมินเพื่อประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยโดยสร้างสถานการณ์ เพื่อให้ประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ โดยใช้สถานการณ์ที่ครูเป็นคนกำหนดเกณฑ์ของความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ ก่อนและหลังเรียนจากกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 หนังกากแสนชน ชุดที่ 2 ฉากละครซ่อนรัก และชุดที่ 3 เครื่องดนตรีหรรษา แต่ละชุดใช้เวลาในการทำ 20 นาที โดยการประเมินใช้เกณฑ์ดังนี้

ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปรับปรุง

2.3 เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยโดยสร้างสถานการณ์เสร็จสิ้นแล้ว ได้นำแบบประเมินและคู่มือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาความเหมาะสมและองค์ประกอบของชุดกิจกรรม ว่ามีความครอบคลุมกับเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คะแนนค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อยู่ในระดับ 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่านำไปใช้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในส่วนของการใช้คำถาม ควรใช้คำถามให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เด็กจะได้มีมุมมองไปในทิศทางเดียวกัน

2.4 เมื่อได้รับคำแนะนำและได้ปรับปรุงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยโดยสร้างสถานการณ์ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

- นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบคะแนนและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา

การใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) กรุงเทพมหานครผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง

กลุ่มทดลอง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.
ก่อนการทดลอง	18	8	1.98
หลังการทดลอง	18	16.5	1.31

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.98 และหลังการทดลองความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากการทำแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

รายการ	การทดลอง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D
ความคิดริเริ่ม	ก่อนการทดลอง	9	3.43	1.20
	หลังการทดลอง	9	7.96	0.88
ความคิดละเอียดลออ	ก่อนการทดลอง	9	4.48	1.47
	หลังการทดลอง	9	8.48	0.73

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนแบบประเมินความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย ด้านความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 3.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88 ด้านความละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 4.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.47 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 โดยรวมหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

ข้อวิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย โดยผลการศึกษาพบว่า

จากการที่ผู้ศึกษาได้มีการทดลองใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กระดับปฐมวัย จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 23 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผลการศึกษาพบว่าหลังการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง มีคะแนนความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยคะแนนเฉลี่ยทางด้านความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออเท่ากับ 16.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยจากผลการศึกษาผู้ศึกษามีข้อวิจารณ์ดังนี้

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย คือ ช่วยกระตุ้นความคิด สร้างจินตนาการอย่างอิสระ ทำให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานออกมาอย่างหลากหลาย ฝึกให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเองและฝึกการแสดงออกทางความคิด เด็ก ๆ ได้รู้จักเชื่อมโยงความรู้เดิมผสมผสานกับความรู้ใหม่ เกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งอาร์พินธ์มณี (2547) ได้กล่าวว่า ความคิด จินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์ คิดค้นใหม่ เป็นความคิดที่หลากหลาย โดยเกิดจากความคิดที่ผสมผสานเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดเป็นสิ่งที่ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Guilford (1967) ได้ให้นิยามของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดที่หลากหลายทิศทาง หลายแง่มุม สามารถนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งที่แปลกใหม่ จากทำการศึกษาค้นคว้าได้สังเกตเห็นถึงพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์มูลคำ (2547) กล่าวว่าจากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford ได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทางหรือเรียกว่าลักษณะการคิดนอกขนานหรือการคิดแบบกระจายซึ่งประกอบด้วย ดังนี้

ด้านความคิดริเริ่ม เด็ก ๆ มีจินตนาการที่แตกต่างไปจากเพื่อน สามารถตอบคำถามและออกแบบชิ้นงานที่มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับใคร หรือแตกต่างจากผู้อื่น หรือมาจากความคิดที่มีอยู่เดิมผสมผสานกับความรู้ใหม่ จึงทำให้เกิดเป็นของสิ่งใหม่ที่แปลกไป และเมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นบ่อย สามารถนำมาดัดแปลงปรับปรุงให้เป็นสิ่งใหม่และมีประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ความคิดละเอียดลออ เด็กมีความกล้าที่จะลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถเพิ่มเติมหรือต่อเติมเรื่องราวในนิทานได้อย่างมีรายละเอียดและมีลำดับขั้นตอน รวมถึงรายละเอียดในการจัดสรรตัวละคร ชุดอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการตกแต่งฉากให้ดูมีความสวยงาม น่าสนใจและให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ลักษณะของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยการเล่านิทานไม่จบเรื่อง เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเด็กได้มีการช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผนในการออกแบบนิทานและเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการจัดละครสร้างสรรค์ เด็กได้รู้จักการรอคอยและรู้จักการแบ่งปัน เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นกันและ

ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอย่างอิสระ เช่น ครูให้ออกแบบนิทานต่อจากนิทานที่ครูเล่าไม่จบ เพื่อฝึกให้เด็กได้คิดและออกแบบเนื้อเรื่องที่ตนเองเข้าใจ โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของเด็กให้มีแนวคิดและทิศทางไปแนวทางเดียวกัน ฝึกให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างสมดุล ได้ค้นหา คิดค้น สร้างสิ่งใหม่จากอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ เพื่อสามารถนำไปต่อยอดในนิทานที่เด็ก ๆ แต่งขึ้นเองได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของ Vygotsky (1978) ที่ว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อ มีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น ๆ เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันนั้น โดยการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development หมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่หรือจากการทำงานร่วมกันกับเพื่อนที่มีประสบการณ์หรือความรู้มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น และนอกเหนือไปจากนั้นครูต้องให้เด็กได้เรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดจากการทำงาน มีการมอบหมายงานแล้วก็ควรให้ผู้รับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ ลงมือหาคำตอบด้วยตนเองจากกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ขึ้นมาและสามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้เป็นไปตามพัฒนาการ เมื่อเด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ส่งผลให้เป็นความรู้ที่ถาวรต่อไป สอดคล้องกับปรัชญาของ John Dewey (1969)ที่ว่าเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดี จากการกระทำ (Learning by doing)และการเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยการเล่านิทานไม่จบเรื่อง ทำให้เด็กอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เปลี่ยนจากเดิมที่เรียนรู้แบบท่องจำเป็นแบบลงมือกระทำ โดยเด็กได้ฝึกคิด ออกแบบ สร้างสรรค์ผลงานและเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ ทำให้เด็กได้ฝึกคิด มีความสามารถที่หลากหลาย แตกต่างจากคนอื่น มีความคิดที่แปลกใหม่ โดดเด่น และเกิดเป็นความสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้อง ภรณ์ คุรุรัตน์ (2526)กล่าวถึง ละครสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาพฤติกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการแสดงออกของเด็ก การที่ครูฝึกให้เด็กได้แสดงออกโดยใช้ความคิด จะทำให้เด็กได้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะทำให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น มีการปรับตัวที่ดี กระตุ้นให้เกิดความคิดจินตนาการในลักษณะที่สร้างสรรค์

ในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยการเล่านิทานไม่จบเรื่อง เด็กให้ความสนใจและให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ช่วงที่ได้แสดงละคร เพราะเมื่อเด็ก ๆ สามารถออกแบบเรื่องราวต่อและแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม มีการวางแผน ซักซ้อมก่อนมีการแสดงจริง เมื่อถึงเวลาที่ทุกคนได้ทำการแสดงละครสร้างสรรค์จริง เด็ก ๆ ทุกคนดูมีความสุข สนุกสนาน มีความมั่นใจในการสนทนาโต้ตอบ กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสังเกตได้จากการทดลองตั้งแต่สัปดาห์แรกจนถึงสิ้นสุดการทดลอง เด็กมีพัฒนาการทางความคิดที่หลากหลาย ในผลงานที่เด็กเด็ก ๆ คิดและออกแบบ มีรายละเอียดและความชัดเจนของเนื้อหาผ่านทางสีหน้า ท่าทางและคำพูดของแต่ละคนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีพัฒนาการที่กล้าพูด กล้าตอบ กล้าอธิบาย กล้าแสดงความคิด กล้าแสดงออก ประกอบกับเด็กรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการวางแผนอย่างมีลำดับขั้นตอน ส่งผลให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน สังเกตจากรอยยิ้ม ความรู้สึก ความคิดและความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Torrance (1964) ได้กล่าวไว้ว่าความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลผลิต หรือสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้รวมเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ดังนั้น การเชื่อมโยงทางความคิดหรือผสมผสานความคิดเป็นตัวส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ จะทำให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ มีจินตนาการของตนเอง ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้พัฒนาสูงขึ้น

บทบาทของครูผู้สอน ครูผู้สอนเป็นผู้คอยกระตุ้น และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม ละครสร้างสรรค์ให้กับเด็ก สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สร้างความไว้วางใจ สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ William (1970) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็ก คือ การช่วยให้เด็กได้ค้นพบกับความคิดใหม่ และสามารถพัฒนาศักยภาพนั้น ให้เจริญเต็มที่ตามขีดความสามารถของเด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูที่จะต้องเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่กระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาและส่งเสริมความคิดอย่างเต็มศักยภาพและสมบูรณ์มากที่สุด

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้พบว่าการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ซึ่งบอกทั้งความรู้และทักษะ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้จากตัวอย่างและประสบการณ์เดิมผสมผสานกับประสบการณ์ใหม่ จนทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมในห้องเรียน โดยปกติในการร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ จะพบว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งที่ยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มได้ดีเท่าที่ควร อีกทั้งกิจกรรมละครสร้างสรรค์ยังเป็นเป็นการเปิดโอกาสให้กับเด็กได้ฝึกความกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และจินตนาการของตนเองเมื่อได้ฟังการเล่านิทานไม่จบเรื่องทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และคิดต่อยอดเรื่องราวตามจินตนาการและศักยภาพของตนเองทำให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อเห็นว่าการแสดงละครนั้นมีความสุขสนุกสนานและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ครูและเด็กวางไว้และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมละครสร้างสรรค์ให้มีศักยภาพในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาครั้งนี้

1. ในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ควรมีความหลากหลาย ไม่ซ้ำกัน เนื่องจากเด็กให้ความสนใจกับสิ่งของแปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำกับของเดิม และครูควรให้เด็ก ๆ ช่วยกันนำเอาวัสดุอุปกรณ์ที่ตนเองชื่นชอบและมีประโยชน์กับการจัดกิจกรรมมาเพื่อเป็นแรงจูงใจในการคิดออกแบบกิจกรรมและเป็นการฝึกการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านและโรงเรียน
2. ในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย ควรจัดบรรยากาศ สถานที่ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สถานที่บริเวณนอกห้องเรียน เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เข้าใจสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเป็นการเพิ่มสุนทรียภาพในด้านความคิดของเด็ก
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละชั้นการสอน ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพร้อมกันทุกคนเพื่อเป็นการกระตุ้นความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง และกลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง
2. ควรนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไปส่งเสริมหรือพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาด้านทักษะการแก้ปัญหา พัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มของเด็กปฐมวัย
3. ควรนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่องจากนิทานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นิทานพื้นบ้าน นิทานที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก นิทานที่เกี่ยวกับวรรณคดี

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.**
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. 2547. **ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความมีวินัย
ในตนเองของเด็กปฐมวัย.** ปรินญาณพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2553. **ความคิดและการคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: ชัคเซส มีเดีย.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. 2524. **ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- วรภรณ์ วัจนพันธ์. 2542. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้นาฏศิลป์และการละคร.** บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- สัมพันธ์ อรุณธารี. 2542. **นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย.** โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ.
ภูเก็ต.
- สุวิทย์ มูลคำ. 2547. **กลยุทธ์การสอนคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
- อารี พันธุ์ณี. 2544. **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ.** กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- อรจิรา จะแบริรัมย์. 2545. **ผลการสอนโดยการใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ระดับปฐมวัย.** ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Guilford, J.P. 1959. **Fundamental Statistic in Psychology and Education.** New York:
McGraw Hill.
- John Dewey. 1969. **Philosophy Education, and Reflective Thinking.** In Thomas O. Buford
Toward a Philosophy of Education. New York: The Macmillan Company.
- Torrance, E. P. 1964. **Guiding Creative Talent.** Englewood Cliffs, New Jersey: Princeton
Hall.
- Vygotsky, L.S. 1978. **Mind in Society: The Development of Higher Psychological
Processes.**
Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Williams, E.F. 1970. **Classroom Ideas for Encouraging Thinking and Feeling.** New York:
D.O.K. Publishing.